

תחנות בזמן-

על המשמעויות השונות שנקשרו לימי ספירת העומר לאורך ההיסטוריה היהודית, על תחושות אישיות ולאומיות ועל הבניית זיכרון היסטורי.

מבוא למורה:

על פי פסוקי התורה שנקרא השבת בפרשת אמור, היו ימי ספירת העומר ימים של שמחה וציפייה לקראת קבלת התורה. אולם, לאורך ההיסטוריה היהודית, פקדו את עם ישראל דווקא בימים אלה אסונות רבים: המגיפה הגדולה שבה נהרגו עשרים וארבעה אלף תלמידי רבי עקיבא ועולם התורה התנאי כמעט חוסל. מסעות הצלב בשנת 1096, במהלכם נרצחו בקהילות היהודיות לאורך נהר הריין למעלה משניים עשר אלף יהודים במהלך החודשים אייר וסיון. דרך פרעות ת"ה- ת"ט שפרצו בפולין במאי 1648, ימים ספורים לפני חג השבועות וכלה במאה העשרים, כאשר בדיוק בימים שבין פסח לשבועות של שנת 1944 נשלחו קהילות יהודיות שלמות למחנות ההשמדה הנאציים שעל אדמת פולין. בדורנו, שבו והיו ימי ספירת העומר לימי שמחה על תקומת העם היהודי בארצו. במהלכם, אנו חוגגים את יום העצמאות ואת יום ירושלים, אך גם את ימי הזיכרון לשואה ולגבורה, לחללי צה"ל ולנפגעי פעולות האיבה.

אז איך מכילים את הרגשות הסותרים האלה?

ואילו מן האירועים נתן לימי הספירה את הצבע ואת המשמעות הדומיננטיים?

כיצד מעצבים זיכרון לאומי היסטורי?

וכמה רחוק אפשר וצריך לזכור?

הצעות למקורות, סרטונים ומהלך לדיון ולשיחה במערך המצורף.

קהל יעד:

כיתות ז- יב, סטודנטים. (עומק הדיון וחיברת השאלות בהתאם לגיל הקבוצה ולרמתה)

משך זמן: שיעור כפול.

אפשר גם להשתמש במערך באופן מודולרי ולבחור רק חלק מן המקורות והסרטונים לשיעורים קצרים יותר.

מערך שיעור

פתיחה –

פזר על רצפת החדר או הקרן על הלוח סל רגשות\ אימוג'ים מסוג זה :

רשימת רגשות

רגשות שליליים:			רגשות חיוביים:		
עייפות	התנשאות	אדישות	קבלה	אהבה	אהדה
עלבון	הלם	אופללות	יציבות	קלילות	אופץ
עצב	זעם	איפה	כוח	רגישות	אופטימיות
פאניקה	חולשה	אכזבה	פרץ	רוגע	אשר
פחד	חוסר בטחון	אפאטיות	רווחה	נאמנות	אכפתיות
צער	חלחלה	אשפה	רך	נחישות	בטחון עצמי
קנאה	חרדה	ברדית	רענות	נחה	הריות
רגישות	פניה	בהלה	נעוהות	שחרור	הנאה
רוגז	טפטום	בושה	שייכות	סבלנות	הערצה
רחמים עצמיים	יאוש	גועל	שלווה	סיפוק	הקלה
ריקנות	כאב	גענועים	שלפות	עונג	השלפה
שאננות	כישלון	דאגה	שפחה	עוצפה	התלהבות
שנאה	כעס	דיכאון	שקט	עידוד	התפעלות
שעמום	לחץ	דכוך	תעוזה	עליות	חופש
תיעוב	פבוכה	היסוס	תקווה	ערנות	

הזמן את התלמידים לבחור רגש או פרצוף שמתאים בעיניהם כתשובה לאחת מן השאלות שאליהן ירצו להתייחס:

- ✓ איך אתה מרגיש בספירת העומר ?
- ✓ איך עם ישראל מרגיש בספירת העומר?
- ✓ איך מדינת ישראל מרגישה בספירת העומר?

על משמעות המושג "ספירת העומר" ועל מקור הספירה מומלץ לצפות בסרטון הראשון מסדרת 49 סרטונים קצרצרים של כאן על [49 ימי הספירה](#)

כדי ללמוד על משמעות ימי הספירה בראשיתם נקרא את פסוקי פרשת אמור מספר ויקרא ושני פירושים מוכרים עליהם:

מערך שיעור

ויקרא פרק כג פסוקים י-יז:

" י דבר אל-בני ישראל, וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם, כִּי-תָבֹאוּ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לָכֶם, וּקְצַרְתֶּם אֶת-קְצִירָהּ--וְהִבֵּאתֶם אֶת-עֹמֶר רֵאשִׁית קְצִירְכֶם, אֶל-הַפֶּהֶן. יא וְהִגִּיף אֶת-הָעֹמֶר לִפְנֵי ה', לְרִצְוֹנְכֶם; מִמֶּחֶרֶת, הַשָּׁבֹת, וְגִפְנוּ, הַפֶּהֶן. יב וְעֲשִׂיתֶם, בְּיוֹם הַגִּיפְכֶם אֶת-הָעֹמֶר, כְּכֹשׁ תְּמִים בֶּן-שָׁנָתוֹ לַעֲלֵהָ, לִיהוָה. יג וּמִנְחָתוֹ שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת בָּלוּלָה בְשֶׁמֶן, אִשָּׁה לֵה'--רֵיחַ נִיחֹחַ; וְנִסְכָּה נֵזֶן, רְבִיעִית הֵהָיוּ. יד וְלֶחֶם וְקֹלֵי וְכַרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ, עַד-עֲצָם הַיּוֹם הַזֶּה--עַד הִבֵּיאְכֶם, אֶת-קָרְבַּן אֲלֹהֵיכֶם: תִּשָּׂאת עֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם, בְּכָל מִשְׁבְּתֵיכֶם. טו וּסְפַרְתֶּם לָכֶם, מִמֶּחֶרֶת הַשָּׁבֹת, מִיּוֹם הִבֵּיאְכֶם, אֶת-עֹמֶר הַתְּנוּפָה: שִׁבְעַת שָׁבֹתוֹת, תְּמִימֹת תִּהְיֶינָה. טז עַד מִמֶּחֶרֶת הַשָּׁבֹת הַשְּׂבִיעִית, תִּסְפְּרוּ חֲמִשִּׁים יוֹם; וְהִקְרַבְתֶּם מִנְחָה תְּדֻשָּׁה, לַה'. יז מִמּוֹשְׁבֹתֵיכֶם תִּבְיֵאוּ לָחֶם תְּנוּפָה, שְׁתִּים שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים--סֹלֶת תִּהְיֶינָה, חֶמֶץ תִּאֲפִינָה: בַּפּוּרִים, לַה' ". "

ויקרא כג, י:

"כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לָכֶם וּקְצַרְתֶּם אֶת קְצִירָהּ וְהִבֵּאתֶם אֶת עֹמֶר רֵאשִׁית קְצִירְכֶם אֶל הַפֶּהֶן."

פירוש ספורנו :

"ובהיות כי הצלחת הקציר תהיה כפי מזג הזמן (= מזג האוויר ותנאי האקלים) מתחילת האביב עד הקציר... היה העומר הודאה על האביב כמקריב ביכורי השדה לבעלים, והיה הקרבן לתפלה על העתיד, והיתה הספירה זכרון לתפלה יום יום, והיה חג הקציר הודאה על טוב הקציר, וחג האסיף על טוב האסיף".

מהי המהות של ימי ספירת העומר ומה עומד מאחורי קרבן העומר על פי פירוש זה?
מהן הרגשות המשמעותיים הנוכחים בימים אלה לפי הפירוש?

להמחשת הפירוש של ספורנו אפשר להיעזר גם בסרטון זה- אחד עשר יום לעומר

ויקרא כג, טז:

"וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמֶּחֶרֶת הַשָּׁבֹת מִיּוֹם הִבֵּיאְכֶם אֶת עֹמֶר הַתְּנוּפָה שִׁבְעַת שָׁבֹתוֹת תְּמִימֹת תִּהְיֶינָה"

פירוש רבי יוסף בכור שור (פרשן מקרא ותלמוד ופייטן שחי בצרפת במאה ה-12) :

"תספרו חמשים יום- לכבוד תורה צוה הקב"ה לספור. משל לאדם אחד שהיה חבוש בבית האיסורין, בא לו מבשר אחד מעבדי המלך ואמר לו יום פלוני יוציאך המלך מבית האיסורין, ולאחר חמשים יום ליציאתך, יתן לך בתו. אמר ולואי שיוציאני. לאחר שהוציאו המלך אמר: משנתקיימו דבריו שהוציאני המלך, ודאי יתקיים שיתן לי המלך בתו. התחיל למנות עד חמשים יום, ונתן לו המלך בתו. כך... שיוציאנו ממצרים משיעבוד, אין אנו יכולים להאמין, אף כי יתן לנו את התורה. עד שיצאו, התחילו ישראל למנות מתי יתן להם התורה, ונתנה להם לסוף חמשים יום ליציאתם. וצוה הקב"ה שיספרו בכל שנה לחבב עליהם התורה, שנתן להם כלי חמדה שבו נברא העולם, כך שמעתי מאבא מורי זצוק"ל".

מהי המהות של ימי ספירת העומר על פי פירוש זה?
מהן הרגשות המשמעותיים הנוכחים בימים אלה לפי הפירוש?

מערך שיעור

במהלך ההיסטוריה נטענו ימי ספירת העומר במשמעות של דין, כפי שמספר המדרש המפורסם שלפנינו:

"אמרו: שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא מגבת עד אנטיפרס. וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה והיה העולם שמש, עד שבא רבי עקיבא אצל רבותינו שבדרום ושנאה להם- רבי מאיר ורבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון ורבי אלעזר בן שמוע והם הם העמידו תורה אותה שעה. תנא כולם (= תלמידי רבי עקיבא) מתו מפסח ועד עצרת."

(בבלי, מסכת יבמות, דף סב ע"ב)

מהן הרגשות המשמעותיים הנוכחים בימים אלה לפי המדרש?
איזה יחס אתם יכולים למצוא בין פירושו של רבי יוסף בכור שור למדרש זה מן התלמוד בנוגע לימים שבין פסח לשבועות?

ועוד בנושא מות תלמידי רבי עקיבא בימי הספירה בסרטון זה- אחד עשר יום לעומר

מאז ימי מרד בר כוכבא החלו לנהוג מנהגי אבלות בימי הספירה.
במהלך ההיסטוריה נטענו הימים האלה במשמעות כואבת נוספת עם אירועי מסעי הצלב וגזרות תח-תט.
כפי שמוסבר בקצוצרה בסרטון- שלושה עשר יום לעומר

אילו מנהגי אבלות נוהגים במשפחה ובקהילה שלך בימי ספירת העומר?
מה יכול להיות המקור להבדלים בין המנהגים בקהילות ישראל השונות?
וכיצד קיבלו חלק מימי ספירת העומר בדורנו משמעות חגיגית במיוחד?

על קביעת יום העצמאות כיום חג למרות שהוא מצוין בתוך ימי ספירת העומר בסרטונים:

תשעה עשר יום לעומר

עשרים יום לעומר

מה היתרון בעיניכם של עם שזוכר את עברו ומורשתו באמצעות מנהגי אבלות שנים רבות כל כך?
אילו ממנהגי האבלות של ספירת העומר הייתם משמרים ומה לדעתכם היה כדאי לשנות?
באיזו מידה מנהגי האבלות מסייעים לכם לזכור את העבר ולהתחבר אליו?
האם יש לכם רעיונות למנהגים אחרים לימים האלה?

לסכום המערך אפשר לחזור אל סל הרגשות שאתו פתחנו ולבדוק האם העיון והדיון במשמעויות שנקשרו לימי ספירת העומר במהלך הדורות השפיעו על הבחירה. האם הייתם בוחרים אחרת?